

DOĞAL AFETLERDE ZARAR GÖRENLERE PRİMLİ VE PRİMSİZ REJİM KAPSAMINDA YAPILAN YARDIMLAR

● Mustafa KURUCA*

I- GİRİŞ

Sosyal güvenlik; “gelirleri ne olursa olsun, ülkede yaşayan herkesin, toplum huzurunu ve refahını bozan sosyal tehlikelerin verdiği zararlardan, bir insan hakkı ve esas itibariyle bir devlet görevi olarak, primli ve/veya primsiz rejimlerin kullanılması suretiyle kurtarılmasını amaçlayan bir sistemdir” (Şakar, 2006, 6). Günümüzde ise sosyal güvenlik kavramı yaygın olarak sosyal sigorta sistemi ile sağlanan sosyal güvenliği ifade eder biçimde anlaşılıp kullanılır hale gelmiştir (Arıcı, 2006, 113). Belirtmeliyiz ki, çalışma prensiplerindeki önemli üstünlüklere karşın, sosyal sigortaların belli riskler ile toplumun belli sınıflarını kapsama alması, tüm toplumu sosyal güvenlik kapsamına alma hedefine ulaşılmasında önemli boşluklar ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Alper, 2003, 15). Bu anlamda sosyal güvenliğin herkesi, tüm risklere karşı koruma hedefinin gerçekleştirilmesinde sosyal sigortaların teknik boşluklarını tamamlamada sosyal yardım ve hizmetler (primsiz rejim), diğer bir yöntem olarak kullanılmaktadır (Alper, 2005, 106).

Gerçektende kimi sosyal tehlikelerde sosyal sigorta sistemi ile tehlikelerden zarar gören işverenlerin korunması amaçlanmış iken sosyal tehlike sonucunda işverenler dışında diğer bireylerin uğramış olduğu zararların tazmini

* İstanbul Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü

primsiz rejim tekniği ile sağlanmaktadır. Örneğin; deprem, yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ, taşkın ve benzeri afetlerde, sosyal sigorta sistemi içinde afetten etkilenen işverenlere ait prim borçlarının ödenme süresinin ve prim belgelerinin verilme süresinin ertelenmesi öngörülürken primsiz rejim tekniği (kamu sosyal güvenlik harcamaları) ile tüm afetzedelere devlet eliyle yardım yapılması amaçlanır. Bu genel açıklamalar çerçevesinde çalışmamızda özellikle 2009/Eylül ayında İstanbul’u ve Trakya Bölgesini ciddi şekilde etkileyen sel felaketi nedeniyle sosyal sigorta tekniği kapsamında afetten etkilenen işverenlere ve primsiz rejim anlamında tüm afetzedelere yapılacak yardımlar üzerinde durulacaktır.

II- AFETTEN ETKİLENENLERE SOSYAL SİGORTA SİSTEMİ KAPSAMINDA YAPILACAK YARDIMLAR

A. Afetten Etkilenen İşverenlerin Prim Borçlarının ve Prim Belgelerinin Verilme Süresinin Ertelenmesi

Sosyal sigorta sistemini düzenleyen 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nda (5510 sayılı yasa, 2006) afet nedeniyle işverenlerin prim borcunun ertelenmesi, işverenin afete maruz kalması ve yaşanan afete bağlı olarak zarar görmesi şartlarına bağlıdır. Afet durumunda belgelerin verilme süresi ve primlerin ertelenmesi kanununun 91. maddesinde düzenlenmiş, madde metninin birinci fıkrasında prim borçlarının ertelenmesi ikinci fıkrasında ise prim belgesinin verilme süresinin ertelenmesine yer verilmiştir. Bilinmelidir ki, kanunda afet halleri “yangın, su baskını, yer kayması, deprem” şeklinde sayılırken cümlenin devamında “gibi” kelimesi kullanıldığından, sayılan bu haller örnek niteliğinde kabul edilerek benzer olaylarda afet olarak değerlendirilebilecektir.

1. İşveren Prim Borçlarının Ertenilmesi

5510 sayılı Kanununun 91. maddesinin birinci fıkrasında “işyerleri yangın, su baskını, yer kayması, deprem gibi afete uğrayan, tabii afet nedeniyle tarımsal faaliyetinden dolayı zarar gören işverenler ile 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalılar, bu durumu belgelemeleri kaydıyla olayın meydana geldiği tarihten itibaren üç ay içinde talepte bulunmaları ve prim ödeme aczine düştüklerinin, yapılacak inceleme sonucu anlaşılması halinde, afet tarihinden önce ödeme süresi dolmuş mevcut prim borçları ile afetin meydana geldiği tarihten itibaren tahakkuk edecek üç aylık prim borçları, olayın meydana geldiği tarihten itibaren bir yıla kadar Kurumca ertelenebilir” hükmüne yer verilmiştir.

Buna göre işyerleri, afete uğrayan veya tabii afet nedeniyle tarımsal faaliyetinden dolayı zarar gören işverenler ile kanunun 4/I-b kapsamındaki sigortalıların (eski bağ-kur sigortalıları), bu durumu belgelemeleri şartıyla afetin meydana geldiği tarihten itibaren üç ay içinde talepte bulunmaları ve afet nedeniyle prim ödeme aczine düştüklerinin, yapılacak incelemeyle tespit edilmesi koşuluyla, afet tarihinden önceki mevcut prim borçları ile afetin meydana geldiği tarihten itibaren tahakkuk edecek üç aylık prim borçları olay tarihinden itibaren bir yıla kadar ertelenebilecektir. Bir başka anlatımla yaşanan afet nedeniyle prim borçlarının ertelenmesini isteyen işverenlerin bu haktan yararlanabilmeleri, afete uğradıklarını belgelendirmelerine, olayın meydana geldiği tarihten itibaren üç ay içinde talepte bulunmalarına ve prim ödeme aczine düştüklerinin yapılacak inceleme sonucunda anlaşılmasına bağlıdır.

a. Afetin Belgelenmesi

Prim borçlarının ertelenmesi talebinde bulunan işverenlerin ve 4/I-b kapsamındaki sigortalıların afete maruz kalarak orta veya ağır hasara uğradık-

larını, mahkeme kararı veya ilgili Bakanlıkların İl/İlçe Müdürlüklerinden veya Kamu Kurumu ve kuruluşlarından alacakları belgeler ile belgelendirmeleri gerekmektedir. Bu nedenle afetlerden zarar görenlerin, itfaiye ve belediye zabıta müdürlüklerine tespit yaptırıp bu tespit tutanaklarını da müracaatlarına ekleyerek zararlarını kanıtlamak için vergi dairesi aracılığıyla takdir komisyonlarına müracaat etmeleri önemlidir. Yine afet sırasında mükelleflerin defter ve belgeleri de zarar gördüyse, mahkemeden "**Zayi belgesi**" alınmasında büyük fayda vardır. Zira ileride yapılacak incelemelerde belge ve defterlerin olmaması işverenlerin idari yaptırımlarla karşı karşıya kalmasına neden olabilir.

b. Prim Ödeme Aczine Düşüldüğünün Belgelenmesi

Prim borçlarının ertelenmesi talebinde bulunan işverenlerin ve 4/I-b kapsamındaki sigortalıların taleplerinin olumlu olarak değerlendirilmesi; afete uğradıklarını belgelendirmeleri ve olayın meydana geldiği tarihinden itibaren üç ay içinde talepte bulunmaları şartlarının yanı sıra prim ödeme aczine düşüklerinin yapılacak inceleme sonucunda anlaşılması şartına bağlıdır. Bu anlamda talepte bulunanların ödeme aczine düşüp düşmediğinin araştırılması görevi Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüklerinde görev yapan sosyal güvenlik kontrol memurlarına verilmiştir. Dolayısıyla işverenlerin ve 4/I-b kapsamındaki sigortalıların bu uygulamadan yararlanmaları sosyal güvenlik kontrol memurları tarafından yapılacak inceleme ve araştırma sonucunda düzenlenecek raporda prim ödeme aczine düşüldüğünün belirtilmesi ile mümkün olacaktır.

Belirtmeliyiz ki, prim ödeme aczine düşüldüğünü kanıtlamak için kullanılacak en önemli belgelerden biri takdir komisyonlarının tespitleri olacaktır. Dolayısıyla takdir komisyonlarına müracaatlarda dilekçelere, zayi olan ticari mallar, hammadde, yardımcı madde, mamul madde vb. demirbaşlar, araçlar, tesis ve makinelerin listesi, itfaiyeden, belediye zabıta müdürlüğünden alına-

çak tespit tutanakları eklenerek takdir komisyonlarından zararın miktarının ve parasal boyutunun tespit ettirilmesi önem taşımaktadır (Kurt, 2009).

2. Afet Nedeniyle Ertelemeye Konu Olan Prim Borçlarının Tespiti

Afet nedeniyle ertelemeye konu olan prim borçları; afet tarihinden önce ödeme süresi dolmuş mevcut prim borçları ile afetin meydana geldiği tarihten itibaren tahakkuk edecek üç aylık prim borçları ve işsizlik sigortası prim borçlarıdır. Söz konusu bu prim borçları olayın meydana geldiği tarihten itibaren bir yıla kadar Kurumca ertelenebilir. Madde metninde “bir yıla kadar ertelenebilir” ibaresine yer verildiğinden talepte bulunan her işveren ve 4/I-b kapsamındaki sigortalı için erteleme süresi azami bir yıl olmak üzere değişik sürelerde tespit edilebilecektir. Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yapılan düzenlemeye göre prim borçların ertelenmesi gereken süre, afetin boyutu da dikkate alınarak sosyal güvenlik kontrol memurları tarafından düzenlenecek raporda önerilecektir.

Afet tarihinden önce ödeme süresi dolmuş mevcut prim borçlarının tespitinde afetin meydana geldiği tarihte ödenme süresi dolmuş prim borçları dikkate alınacaktır. Örneğin, (X) Limitet Şirketi’ne ait işyerinin 07.09.2009 tarihinde su baskını felaketine uğradığı, bunu belgelendirdiği ve yapılan inceleme sonucunda prim ödeme aczine düştüğünün tespit edildiği varsayıldığında, afetin meydana geldiği tarihte ödenme süresi dolmuş prim borçlarına, (2009/Temmuz ayı aylık prim ve hizmet belgesinin son verilmesi gereken tarih 23.08.2009, primlerin ödenmesi gereken son tarih 31.08.2009 olduğundan) 2009/Temmuz ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgesinden kaynaklanan prim borçları da dahi edilecektir. Bir başka anlatımla 07.09.2009 tarihinde meydana gelen afet nedeniyle prim borçlarının ertelenmesinde 2009/Temmuz ayı ve öncesine ait aylık prim ve hizmet belgelerinden kaynaklanan prim borçları “mevcut prim borçları” olarak değerlendirilecektir.

Afetin meydana geldiği tarihten itibaren tahakkuk edilecek üç aylık prim borçlarının tespitinde ise afetin meydana geldiği ayda ödenmesi gereken borçlardan başlanarak takip eden iki aya ilişkin sigorta primi ve işsizlik sigortası primi borçları da ertelenecek borçlar kapsamında değerlendirilecektir. Yukarıdaki örneğimize göre değerlendirdiğimizde, afetin meydana geldiği 07.09.2009 tarihinden itibaren tahakkuk edecek 2009/Ağustos, Eylül ve Ekim aylarına ilişkin düzenlenecek aylık prim hizmet belgelerinden dolayı tahakkuk eden sigorta primi ve işsizlik sigortası primi borçları dahil edilecektir.

Belirtmeliyiz ki, 5510 sayılı Kanunun 91. maddesinin dördüncü fıkrasında “Prim borcunun ertelendiği sürede zamanaşımı işlemez ve ertelenen kısımına gecikme cezası ve gecikme zammı uygulanmaz.” hükmüne yer verilmiştir. Bu bağlamda ertelenen prim borçlarına, erteleme süresince zaman aşımı işletilemeyecek ve ertelenen bu süre için gecikme cezası ve gecikme zammı uygulanamayacaktır. Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği’nde (Sosyal sigorta işlemleri yönetmeliği, 2008) prim borçları ertelenen işverenler ile sigortalıların borçlarını ödeme vadesi, erteleme süresinin son günü olarak belirlendiğinden ertelenen prim borçlarının erteleme süresinin bittiği tarihten itibaren gecikme zammı tahakkuk ettirilecektir (SSİY., m.116/1).

2. Afet Durumunda Aylık Prim ve Hizmet Belgesinin Verilme Süresi

5510 sayılı Kanunun 91. maddesinin ikinci fıkrasında; birinci fıkrada belirtilen durumlarda, afetin meydana geldiği ayda verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgelerinin, afetin meydana geldiği ayı takip eden üç ay içinde Kuruma verilmesi durumunda, süresinde verilmiş sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği’nde ise afetin meydana geldiği ayda verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesinin, aylık fiilî hizmet süresi zammı prim belgesinin ve yıllık itibari hizmet süresi prim belgesinin afetin meydana geldiği ayı takip eden üç ay içinde Kuruma verilmesi halinde, süresinde verilmiş sayılacağı düzenlenmiştir (SSİY., m.116/1).

Afetin meydana geldiği ayı takip eden üç ayın tespiti ise, afet tarihini içine alan ayı takip eden ay birinci ay olarak dikkate alınmak suretiyle tespit edilecektir. Bu bağlamda daha önce verdiğimiz örnek üzerinden değerlendirme yapıldığında, afetin meydana geldiği ayda (2009/Eylül) verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesi 2009/Ağustos ayına ait belge olup, söz konusu belgenin afetin meydana geldiği ayı takip eden üç ay içinde yani 2009/Aralık ayı sonuna kadar Kuruma verilmesi gereklidir.

III- AFETTEN ETKİLENENLERE PRİMSİZ REJİM KAPSAMINDA YAPILACAK YARDIMLAR

Deprem, yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ, taşkın v.b. afetlerde, afetzedelere primsiz rejim (kamu sosyal güvenlik harcamaları) kapsamında Devlet tarafından yardım yapılır. Yapılan bu yardımlar doğal afetlerde tüm afetzedelere yönelik genel yardımlar olabileceği gibi çiftçilere yönelik özel yardımlar şeklinde de olabilir (Sözer, 1998, 103). Bu bağlamda, devlet tarafından yapılan yardımları, tüm afetzedelere yapılan sosyal yardımlar ve çiftçilere yönelik sosyal yardımlar şeklinde iki ana grupta ele almak mümkündür.

A. Afetzedelere Yönelik Sosyal Yardımlar

Koruma amacı taşıyan sosyal yardımlar arasında, tabii afetlerden zarar görenlere yönelik yardımlarda yer almaktadır. Tabii afete maruz kalan yörelerde normal hayatın devamını sağlayacak hizmetlerin yürütülmesi, hasar ve tahribatın giderilmesi amacıyla Devlet tarafından nakdi ve aynı yardımlar yapılmaktadır.

1. Yardım Yapılması İçin Aranılan Koşullar

Yapılacak yardımlarda öncelikli aranan ilk koşul bir tabii afetin meydana gelmesidir. Ayrıca, yaşanan bu tabii afet sonucunda bölgede yaşayanların zarara uğramaları aranan diğer bir koşuldur. Uğranılan zarar; yeme, içme ve barınma gibi doğal ihtiyaçların karşılanamaması, yaralanma, hastalanma, sakatlanma, konut ve işyerinde meydana gelen hasarlar şeklinde gerçekleşmiş olabilir (Sözer, 1998, 103).

2. Afet Nedeniyle Zarar Görenlere Sağlanan Yardımlar

7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanuna (7269 sayılı yasa, 1959) göre yaşanan tabii afet nedeniyle zarara uğrayan ve temel ihtiyaçlarını karşılamaktan mahrum kalanlara, Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca karşılıksız olarak yeme, giyim, barınma gibi temel ihtiyaçları için nakdi ödeme yapılır (7269., m.6/3). Gerek yaşanan tabii afet nedeniyle yaralananlar, gerekse her türlü kurtarma, barındırma, yardım, söndürme, sevk ve tevzi işlerinde çalışanlardan yaralananlar veya sakatlananlar yahut hastalananlar en yakın hastaneye sevk edilir. Özel ve resmi bütün sağlık kurumları bu şekilde sevk edilen hastaları hemen kabul ve tedavi etmeye mecburdur. Resmi hastaneler bu hastaların tedavisi dolayısıyla bir ücret talep edemezler. Resmi kurumlarda yer olmaması nedeniyle özel sağlık kurumlarında tedavi zorunluluğu doğmuş ise bu kuruluşlara ücretleri Kanun gereğince sonradan ödenir (7269., m.10).

Ayrıca 7269 sayılı Kanun kapsamında afet olarak nitelendirilen durumlarda genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sağlık hizmetleri Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sağlanmaya devam edilir. Ancak, afet haline bağlı nedenlerden dolayı Sosyal Güvenlik Kurumunca yapılan sağlık hizmeti giderleri, giderlerin ödendiği takvim yılı sonu esas alınarak genel bütçeden Kuruma bir yıl içinde transfer edilir (5510., m.75).

Yine 4123 sayılı Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanuna (4123 sayılı yasa, 1995) göre, tabii afet nedeniyle hayatını kaybeden yurttaşların birinci derecedeki yakınlarına ve sakat kalanlara 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun (193 sayılı yasa, 1961) sakatlık indirimine ilişkin 31 inci maddesinde belirtilen esas ve usuller çerçevesinde Bakanlar Kurulunca belirlenecek miktarda yardım da yapılabilir (4123., m.4).

Gelir Vergisi Kanunu'na göre çalışma gücünün % 80'inden fazlasını (% 80 dâhil) kaybedenler birinci derece sakat, çalışma gücünün % 60'ından fazlasını (% 60 dâhil) kaybedenler ikinci derece sakat, çalışma gücünün % 40'ından fazlasını (% 40 dâhil) kaybedenler üçüncü derece sakat sayılır (193., m.31/2).

1 Ocak 2009 tarihi itibarıyla uygulanacak sakatlık indirimi tutarları I. derecede sakat olanlar için 670,00 TL, II. derece sakat olanlar için 330,00 TL, III. derece sakat olanlar için 160,00 TL olarak belirlenmiştir (Yaklaşım, 2009). Bu miktarlar, ortaya çıkacak tabii afetlerde Bakanlar Kurulunca sakat kalanlara ödenecek tazminata esas alınacaktır. Ancak, Bakanlar Kurulu isterse aylık vergi muafiyeti tutarını, isterse bunun bir veya birkaç yıllık tutarını tazminat olarak belirleyebilir. Bu belirsiz durum olaydan olaya farklı davranma kapısını açtığı için, keyfi ve tutarsız uygulamalara sebebiyet vererek devlete olan güven duygusunu sarsabilir. Bu bağlamda, tabii afetlerde sakat kalanlar ile ölenlerin birinci derecedeki yakınlarına yapılacak yardımlardaki belirsizliğin ortadan kaldırılarak bir formüle bağlanması uygun olacaktır (Çakar, 2008, 92).

Ayrıca, 7269 sayılı Kanuna göre; konutları zarar görenlere barınmaları ve konutlarını onarmaları için nakdi yardım yapılabilmesi (7269., m.6/3), toplu inşaat yapılmayan yerlerde inşaatı belli sürede bitirmek şartıyla arsa tahsis edilebileceği ve nakdi yardımda bulunulabileceği (7269., m.23), ağır hasara uğramış ya da uğraması muhtemel olan binalarda oturanlara hak sahibi olmaları koşuluyla bina yaptırılabilmesi ya da kredi verilebileceği (7269., m.29) hüküm altına alınmıştır.

3. Yardımların Finansmanı

Yaşanan tabii afet sonucunda meydana gelecek zararları, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın bünyesinde oluşturulan afet fonundan karşılanmaktadır. Fonun gelirleri ise 7269 sayılı Kanunun 33 üncü maddesi ile belirlenmiştir. Buna göre fon gelirleri; her yıl Bayındırlık ve İskan Bakanlığı bütçesinin ilgili bölümüne konacak ödenekler, her yıl İktisadi Devlet Teşekkülleri ile en az yarı sermayesi devlet elinde bulunan banka ve müesseselerinin yıl sonu bilanço karlarının % 3 ü nispetinde ödeyecekleri hisselerden, fon hesabına borçlulardan borcun ödenmesi için tahsil edilecek taksit ve faizlerden, fon hesabında tutulan paraların faizlerinden ve nakdi yardım bağışlarından oluşur.

B. Çiftçilere Yönelik Sosyal Yardımlar

Yangın, yer sarsıntısı, yer kayması, fırtına, taşkın, sel, don, dolu, kuraklık, haşere ve hastalık gibi nedenlerle tarımsal ürünleri, canlı - cansız (toprak dâhil) üretim araçları ve tesisleri zarar gören veya yok olan ve bu yüzden çalışma ve üretme imkânları önemli ölçülerde bozulan çiftçilere yardım yapılacağı 2090 sayılı Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun (2090 sayılı yasa, 1977) ile hüküm altına alınmıştır (2090., m.1). Yapılacak bu yardımların usul ve esaslarını belirlemek amacıyla “Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Yönetmelik” (Tabii afetlerden zarar gören çiftçilere yapılacak yardımlar hakkında yönetmelik, 1978) düzenlenmiştir. Ayrıca, bu şekilde zarara uğramış çiftçilerin 4123 sayılı Kanunla getirilen hükümlerden de yararlanma hakları bulunmaktadır.

Yardım yapılabilmesi için aranan koşulları, afet nedeniyle ürünlerin ve üretim olanaklarının önemli ölçüde bozulması ve afet nedeniyle muhtaç duruma düşülmesi olarak sıralayabiliriz (Afet yön., m.6). Bu koşulları taşıyan çiftçilere yapılacak devlet yardımları; kredi açma, karşılıksız mal veya para ver-

me veya teknik yardım yapma, yapılacak veya onarılacak tesislerin maliyetlerine katılma şekillerinden biri ile olur. Yardımlarda küçük işletmeler ve aile işletmelerine öncelik tanınır (2090., m. 2).

Afet dolayısıyla çalışma ve üretim imkânları önemli ölçüde bozulmaktan maksat, çiftçinin; ürünlerinin canlı - cansız üretim araçlarının ve tesislerinin değer itibarıyla en az % 40 oranında zarar görmesi, bu zararı diğer tarımsal veya başka gelirleriyle karşılayacak gücü bulunmaması ve kredi veren banka, kooperatif ve benzeri kuruluşlardan bu zararı karşılayacak borç alma imkânı olmaması; ya da ürünlerinin, canlı - cansız üretim araçlarının veya tesislerinin % 40'dan az zarar görmesi halinde, kredi alma imkânı olmaması, başka geliri bulunmaması, dolayısıyla tarımsal faaliyetlerini devam ettiremeyecek ve geçimini sağlayamayacak duruma düşmesi halleridir (Afet yön., m.6).

Muhtaç duruma düşülmesinden maksat; çiftçinin, yıllık aile geliri toplamının, ailenin en az geçim indirimi haddine tekabül eden gelirinin altında olması, uğradığı zararı diğer tarımsal veya başka gelirleri ile karşılayacak güce sahip olmaması ve geçimini sağlayamayacak duruma düşmesi halleridir. Karşılıksız yardım ancak, yukarıda belirtilen koşullarda ve geri ödeme gücü olmadığı saptanan çiftçilere yapılabilir.

Afetlerden zarar gören çiftçilerin zarar ve ziyanlarının mahiyetini, oranlarını ve tutarlarını tespit etmek, çiftçinin ödeme gücüne göre karşılama şekillerini belirlemek amacıyla her il ve ilçede hasar tespit komisyonları kurulur. Komisyon, illerde vali veya adına görevlendireceği yardımcısının başkanlığında; defterdarlık, teknik ziraat müdürlüğü, veteriner müdürlüğü, ziraat bankası müdürlüğü ve ziraat odası başkanlığından oluşur. İlçelerde ise kaymakam veya adına görevlendirilen vekilinin başkanlığında; ilçe ziraat mühendisliği, ilçe veteriner hekimliği, mal müdürlüğü, ziraat bankası müdürlüğü ziraat odası başkanlığı ile ilgili muhtarlar ve belediye olan yerlerde çiftçi malları koruma başkanlığı yetkililerinden oluşur (2090., m.3, Afet yön., m.10).

IV- SONUÇ

Sosyal güvenliğin sağlanmasında tarihsel süreç içinde değişik sosyal güvenlik teknikleri gelişmiş ve kullanılmıştır. Bu bağlamda, çağdaş sosyal güvenlik sistemleri bakımından, öteki ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de primli rejim olarak nitelendirilen sosyal sigorta tekniği yanında primsiz rejim ya da kamu sosyal güvenlik harcamaları olarak nitelendirilen sosyal yardım ve hizmet tekniği de sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı olarak yerini almıştır.

Deprem, yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ, taşkın ve benzeri afetlerde, primli rejim olarak nitelendirilen sosyal sigorta tekniği içinde afetten etkilenen işverenlerin zararlarının tazmini için prim borçlarının ertelenmesi ve prim belgelerinin verilme süresinin ertelenmesi gibi önlemler geliştirilmiştir. Primsiz rejim (kamu sosyal güvenlik harcamaları) tekniği ise sistemin tamamlayıcısı olarak tüm afetzedelere devlet eliyle yardım yapılmasını öngörür. Bu anlamda ülkemizde doğal afetlerden zarar görenlere azımsanamayacak miktarlarda nakdi ve aynı yardımlar yapılmaktadır.

KAYNAKÇA

Arıcı, Kadir (2006) “Sosyal Yardımlar ve Primsiz Ödemeler Kanunu Tasarısı’nın Genel İlkeleri, İşleyişi, Yeterlilik Sorunu”. **Mercek Dergisi** 41 (Ocak 2006)

Çakar, Erden (2008) **Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Primsiz Rejim**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul, Marmara Üniversitesi <http://yaklasim.com.tr/malibilgiler/pratikbilgiler/maddeler/010.htm>, (erişim tarihi 15 Eylül 2009)

Kurt, Resul (2009) “Sel Mağduru İşletmeler Ne Yapmalı” http://www.resulkurt.com/artikel.php?artikel_id=2243, (erişim tarihi 15 Eylül 2009).

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı(28.08.2008) **Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği** Ankara: Resmi Gazete (26981 sayılı)

Şözer, Ali Nazım (1998) **Türkiye’de Sosyal Hukuk**. 2. bs. İzmir: Fakülteler Kitapevi

Şakar, Müjdat (2006) **Sosyal Sigortalar Uygulaması**. 8. bs. İstanbul: Der Yayınevi

T.C. Yasalar. (05.07.1977) **2090 sayılı Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun**. Ankara: Resmi Gazete (15987 sayılı)

T.C. Yasalar. (05.07.1995) **4123 Sayılı Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun**. Ankara: Resmi Gazete (22354 sayılı)

T.C. Yasalar. (06.01.1961) **193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu**. Ankara: Resmi Gazete (10700 sayılı)

T.C. Yasalar. (16.06.2006) **5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu**. Ankara: Resmi Gazete (26200 sayılı)

T.C. Yasalar. (25.05.1959) **7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun**. Ankara: Resmi Gazete (10213 sayılı)

Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Yönetmelik (04.11.1978) Ankara: Resmi Gazete (16453 sayılı)

Yusuf, Alper (2003) **Türkiye’de Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigortalar**. 4. bs. Bursa: Ekin Kitapevi

Yusuf, Alper (2005) “Sosyal Güvenlik ve Turan Yazgan” **Sosyal Siyaset Konferansları: Prof.Dr. Turan YAZGAN’a Armağan Özel Sayısı**. İstanbul: İTÜ Yayınları

